

Viharniku z Bače v spomin

Cveto Kemperle

Sobota, 23. decembra 2017, je bila zame povsem običajen dan. Vedel sem, da moram v Podbrdo, pregreiti hišo, iti na pošto, na pokopališče, v Hobo k bratrancu Zoranu (obljubil mi je vrhač izruvane smreke, ki bo morda dober za božično drevo). Po takšnem vrstnem redu se je tudi zgodilo.

V Hobo sem bil šele okoli poldne in po bratrančevih sledeh (on je svojo turo opravil že dan prej, zdaj pa je odhajal nazaj v Kamnik) sem se podal na Kup in pod Slatnik. Na s soncem obsijanem Kupu sem se zadržal s fotografiranjem Podbrda, predvsem pa Slatnika, Bače, Koble, Šoštarja in Črne prsti. Prijatelji z Gorenjske so mi v prejšnjih dneh povedali, da so v hribih ugodne razmere za turno smuko, sam bi *h nogam*, brez smuči ali krpelj upal na tak dan le na Porezen, tam je gotovo že zgaženo. Pravzaprav nisem razmišljal, ali bo kdo smučal na Črni prsti, je kdo zgazil pot, Cveto morda v teh prazničnih dneh sploh ni na Bači. Nadaljeval sem po sledeh proti *Stolčniku* in pod Lajnarjeve strmine. Bilo je toplo, sneg se je prediral, tudi tisti *ta star*, ki je bil v prejšnjih dneh še zmrznjen, in precej težko sem hodil. V žlebovih pod Lajnarjem so bili manjši plazovi. Nisem se spustil niti *h Kovcam*, temveč se obrnil in se skozi bukov gozd vrnil nazaj pod Kup

in v dolino k avtu. Domov sem prišel že v mraku, precej utrujen, bolj čemerne volje. Ko sem v avto odnašal stvari za odhod v Tolmin, se mi je zdelo, da je mimo peljal bratranec Marko, pa mi za čuda ni nič potroбил. Proti Tolminu sem vozil počasi, za mano se je nabrala manjša kolona, prvi avto, ki me je prehitel, je bil policijski. Zvečer sem na računalniku preletel novice in v kotu videl zapisano: "Pod goro Črna prst na Tolminskem se je ponesrečil turni smučar." Če bi pisalo drugače, saj je Črna prst tudi bohinjska gora, me ta stavek ne bi tako močno vznemiril. Kaj pa če se je to zgodilo kateremu mojih rojakov, Marko mi ni potroбил, policijski avto me je prehitel. Precej jih poznam, ki smučajo s Črne prsti, pomislil sem tudi na *Cvetota*, a to misel takoj odgnal: ne, njemu se kaj takega res ni moglo zgoditi. Naslednje jutro, dan pred božičem, sem prebrano novico povedal tudi ženi in hčerki, šel na običajno hojo pred kosilom in o dogodku med njo tudi

*Šoštar, Zovh, Črna prst
in Hohkovbl s Kupa,
23. december 2017.
V bukovem gozdu pod
Babjim zobom (v levem
delu fotografije) je
nekaj ur pred tem
posnetkom umrl
Cveto Kemperle.
Foto: Igor Dakskobler*

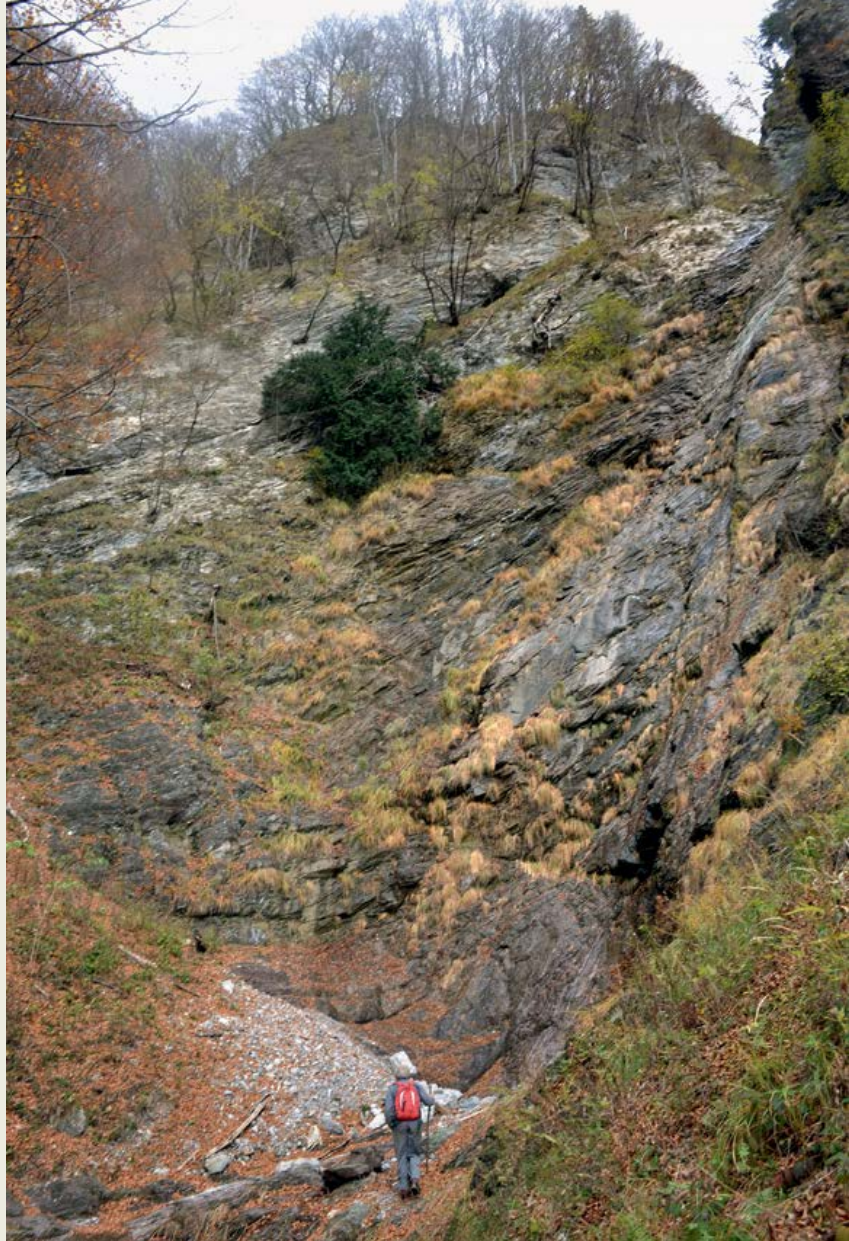

razmišljal. Ne takoj, ko sem se vrnil, že po kosilu, pa sta mi hčerka in žena povedali: "Veš, žal se je pod Črno prstjo ponesrečil nekdo, ki ga ti zelo dobro poznaš."

Cveto, nikoli ti nisem napisal nobenega pisma, a zdaj ti ga moram. Nisem te res dobro poznal, nisem bil tvoj bližnjik, to so bili tvoja družina, žena in hčerki, tvoji alpinistični sopotniki, gorski reševalci, sodelavci, sovaščani, prijatelji, a ko pomislim na začetke svojega gornišstva v dijaških in študentskih letih, si tam ob Petru Čuferju, bratrancu Marku Dakskoblerju, pokojnem Marku Kogoju, *Mahorcovih* fantih in še kom. Bil si del tiste imenitne generacije podbrških (bačarskih) pobov, ki so, čeprav doma v odmaknjeni dolini in na slemenih nad njo, zmogli za tisti čas res izjemne gorniške podvige. V mojih očeh desna roka Petru Čuferju pri postavitvi tovarne žičnice iz Stržišč na Črno prst (kar je bil še bolj kot gorniški gradbeno-tehniški podvig) in pri oskrbovanju Doma Zorka Jelinčiča na Črni prsti. Zato sem te lani avgusta, ko je Peter v Stržiščah po štiridesetih letih zbral vse moštvo ob jubilejni *furi*, tako zelo pogrešal, sam sem bil pri tem obstranec, ti, ki si bil skoraj glavni, pa takrat nisi prišel. Kot dijak in študent sem s sovrstniki, še večkrat pa s sestro Marijo, po nekaj tednov kot oskrbnik prebival na Črni prsti in predvsem Peter, njegov brat Ivan in ti ste skrbeli, da je oskrbovanje potekalo nemoteno. Včasih si na Črno prst prišel kar popoldne, po napornem šihu na Jesenicah, da si pognal *mašino* in opravil *furo* ali dve. Ko sem si nabavil cepin in dereze, sem se počasi ojunčil in na Črno prst začel hoditi tudi pozimi, navadno kar sam.

Nikoli nisem bil v nobeni planinski šoli, najbrž ste me osnov zimske hoje po gorah naučili prav vi trije: Peter, Marko in ti. V spominu so ostala najina naključna srečanja na Črni prsti v pozni jeseni, pozimi ali spomladi pred začetkom sezone. Jaz sem prišel iz Podbrda, ti z Bače, vesel sem te bil, s teboj sem se vedno zlahka pogovarjal. Vedel sem, da si pravi alpinist, uspešen tekmovalec v smučarskem teku in turnem smuku, a ti se s svojimi dosežki in uspehi nisi nikoli hvalil. Če sem kdaj pogovor načeljal v to smer, si bil kratak: "Pusti to." Bil sem še vedno nerodnež. Če sem motovilil z derezami, si mi pomagal, pri kakšnem spustu mi še vedno odzvanjajo tvoje besede: "*Mirkej se!*" Čutil sem tvojo preudarnost, veliko si zmogel, a vedel si, kje so meje tveganja, in učil si me tovariško, prav nič zviška in pokroviteljsko.

Spomnim se, ko sva se nekoč na gori zopet srečala. Tedaj sem ravno dobil službo v Tolminu in prav tebi sem zaupal, da sem tega zelo vesel in upam, da bom kot gozdar lahko zdaj spoznal tudi bovške in trentarske gore. Ne smem pozabiti tudi *kapona*,¹ ki si nam ga, mojster, naredil še v času, ko smo obdelovali njivo v Podbrdu. Ne spomnim se, ali sem te zanj upal prositi sam ali je to morala storiti moja mama, vem, da si rekel, naj bo, vam ga bom pa naredil, in odlično mi je služil.

Prišla so leta, ko se sploh nisva srečala, suša v mojem obiskovanju gora. Kakšno leto sploh nisem šel na Črno prst, pozabil sem nate, tako zelo, da nisem zmogel podoživljati tragedije, ki te je v tem času doletela. Nekega petkovega popoldneva, 7. februarja 1997, živel sem v Ljubljani in se konec tedna vračal v Podbrdo, sem šel hodit na Štovlo, na *porzenkarsko*² stran in od tam opazil čuden dim nad Bačo. Pogorela je skupina hiš, tudi tvoj dom ter v njem arhiv in številne dragocenosti, tvoji izdelki in tvoje najdbe, o čemer sem takrat komaj kaj vedel. Kako huda je bila ta izguba, si mi samo nakazal, ko sva se po dolgem času spet čisto naključno srečala pod Črno prstjo – na neobičajen dan. Oba sva takrat že imela družini, ljudi je bilo na poti veliko, bila je tekaška tekma, a ti nisi tekmoval. Prehitel si me, z mano je bil eden od mojih otrok, vesela sva bila drug drugega, začela sva govoriti, naprejši nisi šel, kot bi lahko, pač pa sva zadnji del poti prehodila skupaj.

V Kotlu pod Kobla, 4. novembra 2017. V ostenju tisa, desno od nje mogočno slapišče, k tolmunu gre Cveto. Foto: Igor Dakskobler

¹ *Kapon* je lokalni izraz za kopačo, motiko. Je orodje s štirimi rogli za prekopavanje zemlje na strmih njivah.

² Spodnji del Podbrda, ki se imenuje Grapa, ima dve strani. Orografska desna (prisojna) je trtnikarska stran (ker je na pobočju vas Trtnik), orografsko leva stran (osojna) je porzenkarska stran, ker je v pobočju vas Porezen in nad njo gora Porezen.

Ko sem pred leti v *Planinskem vestniku* (11/2009) opazil zapis o neznanem vrhunskem alpinistu in pod njim zagledal tvojo sliko, sem bil zelo vesel in ponosen. Jožetu Miheliču sem hvaležen, da se je na tako tehten in pretanjen način spomnil tvojega jubileja, šestdesetletnice, in pokazal na moža, ki je v marsičem mojster, a morda celo hote v senci, ne iščoč slave, pohval in nagrad. Saj bi te morali počastiti mi, domačini, sem si rekel, a je že tako, da znajo včasih ljudje iz sosednjih dolin bolje ovrednotiti kakšno dragocenost naše Grape. Tisti zapis sem ponosno pokazal tudi svojim bližnjim, zdelo se mi je kar imenitno, da poznam tako odličnega gornika in vsaj malo prijateljujem z njim.

Nekaj let po tem dogodku, 7. decembra 2013, sva se – zopet na Črni prsti – ponovno naključno srečala. Z mano je bil sin Vid, takrat dijak in navdušen za gore. Vesel sem bil, da mu lahko predstavim gornika in alpinista, o katerem je pisal *Planinski vestnik*. A bil sem tudi neskončno neroden. Včasih kakšno rožo ali goro fotografiram na vse možne načine, ljudi okoli sebe, sopotnikov, tovarišev in znancev pa ne znam in ne upam poslikati. Zakaj nisem prosil Vida, naj naju takrat fotografira v spomin na najina mnoga naključna srečanja na Črni prsti? Ali da bi vsaj jaz slikal tebe in Vida. Na fotografijah tistega dne so žal samo zasnežene gore. Te počakajo, mi je nekoč v Tolminu, v času moje gorniške suše, rekel pokojni Boris Mlekuž, rože vsako pomlad ponovno zacvetijo, ljudje pa smo prah in se v prah povrnemo.

Na Črni prsti sva se poslej srečala samo še enkrat. Smo se pa tisti dan v dolino spustili skupaj, vse do Kalarskega

sedla. In celo pot sva midva govorila, predvsem ti. Oziroma sva se proti Šoštarju, Kacenpohu in Kobli. Mene ta pobočja zelo zanimajo že od zgodnjih let mojega gozdarjenja in botaniziranja. Hude grive, težko prehodne grape, slabe, komaj opazne steze. Ponekod sem upal iti, drugod sem gozd ali nekdanjo senožet opazoval le od daleč. Ti pa si poznal skoraj vsak košček tega odmaknjenega sveta nad sotesko Kacenpoha, ne samo stez in prehodov, tudi zgodbe ljudi, svojih staršev, sovaščanov, ki so ta odročni svet obdelovali, sekali gozd in *sekli* (kosili) travo, gradili senike, na glavi po ozkih stezicah nosili *breme*,³ v *listnikih* zbirali steljo, lovili divjad in skrbeli za njeno zimsko krmo. Odprtih ust sem te poslušal in razmišljal, kako bi te, zdaj ko si že upokojenec, pridobil, da bi lahko kdaj šla skupaj v te grive, sam – čeprav sedem let mlajši – precej manj uhojen in precej bolj postaran kot ti. Tvoja pripoved me je spodbudila, da sem se poleti 2016 po dolgem času spet odpravil na stezo, ki od Štomfka na Bači vodi pod Kobljo nad sotesko Kacenpoha, mimo mogočnega Kotla, podobne grape z izvirom *Devetih dohtarjev*, vse do pod Skale, kjer se soteska konča z ostenjem z vsaj tremi slapovi. Vzel sem si cel dan, opremljen s cepinom, verjel sem tvojemu zagotovilu, da pot malo *poštimajo* lovci

³ Breme sena ali seneno breme, v lokalnem govoru brema (ženskega spola). V Baški dolini in na Cerkljanskem brema napravijo tako, da z grabljami pripravljene plasti sena (kodelje) naložijo na berkle, ki so sestavljene iz dveh lesenih delov (posebej obdelanih rogovil) in vrvi. Težko je 50–70 kilogramov, na ramena pa ga nosač spravi le v bregu ali pa s pomočjo nekoga, ki brema od zadaj potisne naprej. Za glavo napravi luknjo v senu znotraj rogovile, rogovila pa z obema krakoma sede na ramena.

Cveto Kemperle (1950–2017)

Le štirinajst dni nazaj, ob 40-letnici AO Bohinj sem ob fotografiji alpinistov z Gorij, Bleda, Bohinja in Bače vzneseno govoril tudi o *Cvetotu* Kemperlu, legendi Julijskih Alp, 67-letnemu možakarju, izkušenemu alpinistu, turnem smučarju in gorskem reševalcu z Bače nad Baško grapo, ki je delovno dobo preživel kot kovač v Železarni Jesenice.

Cvetota (tako smo ga vsi klicali), v zadnjih letih nisem videval pogosto, moja pota so bila drugje, njegova pa kot vedno predvsem v Julijcih. V visokih in najtežjih stenah. Predlani mu pri 65-letih Čopov steber ni bil pretežak, da o vsakoletnem *soliranjju* Direktne smeri v Špiku zadnjih dvajset let niti ne govorimo. Tudi letos jo je premagal. Ko sva se junija srečala na Črni prsti, sva govorila prav o tem in Cveto je govoril le o psihi, ki da je odločilna, in ne toliko o fizični pripravljenosti in poznavanju smeri "na pamet". In tudi letos je Direktno spet zmožgal – in pri tem mu v alpinizmu v Julijskih Alpah ni para.

Cveto je v mladih in manj mladih letih dirkal na turnosmučarskih relijih v tujini in kasneje tudi doma, sodeloval na maratonih, bil štirideset let član GRS, bil je

Cveto
Kemperle
Foto: Miljko
Lesjak

med prvimi prostovoljnimi nadzorniki Triglavskega narodnega parka ter predvsem in spet v hribih. Delo na Jesenicah in hribovski prijatelji, z večino katerih je največ stikov navezal v okolici Triglava, so ga potegnili v izjemno plezalno kariero, o kateri mnogi, celo doma v Baški grapi, niso vedeli veliko.

Še bolj kot izvrsten alpinist in predan gorski reševalec je bil Cveto turnosmučarska legenda naših Julijcev. Skoraj vsak vikend je bil na Kredarici, Triglavu, nešteto krat na Kanjavcu in Hribaricah. Prav on me je poučil o sedmih turnosmučarskih smereh s Hribaric

(po žledu in viharjem vetru so imeli z njo veliko dela), malo pa ti, in je prehodna.

Aprila lani, spet neke sobote, sem v zgodnjem popoldnevu prišel na Bačo. Na Štomfku sva se srečala. Ti si prišel s Črne prsti, bolj v športni kot v hribovski opremi. "Ali si lahko prišel gor v taki opremi, saj je še sneg," sem se ti čudil.

"Se da," si odgovoril.

"Veš, jaz grem pa k *Devetim dohtarjem* pogledat za eno rožo."

"Oh, letos jih pa tam še ni hodilo prav veliko, morda boš celo prvi, izvir je najbrž zatrpan z listjem. Saj bi šel kar s tabo," si malo omahoval in pogledoval na uro.

"Nehaj, Cveto, si *zmatran*, spočij se, si bova enkrat vzela cel dan, pa greva skupaj."

Po kar dolgem klepetu sva se razšla, ti domov, jaz proti stezi k *Devetim dohtarjem*. A še do Kotla nisem prišel. Na stezi je bilo polno listja, bil sem brez cepina in pred strmim narušenim žlebom sem se obrnil in šel malo poklapan nazaj. "Cveto bo nad mano razočaran. Če bo šel te dni po tej poti, bo po zgaženem listju takoj videl, kje sem se, strahopetec, obrnil."

Čez dober mesec, maja, sem pot do Skale in še malo više, do ostenij pod Krevlami, kjer raste kratkodlakava popkoresa, le opravil še enkrat. Čez poletje se nisva videla ali srečala. Pozno oktobra sem se na sobotni dan z bratrancem Zoranom in njegovo ženo Darjo odpravil s Hobe na *Kovce* in naprej na Slatnik. "Nazaj grede moram na Bačo," sem jima rekel, "moram *Jakovemu Cvetotu* nekaj pustiti." Bili smo, predvsem jaz, počasni, fotografiral sem in nabiral semena za Botanični

vrt v Ljubljani. Vabila sta me, naj grem z njima nazaj v Hobo, a sem vztrajal, da moram domov čez Bačo. In sem res šel, čeprav se je že večerilo. Na Bači me je z okna pozdravil *Martinov* Cveto (Cveto Zgaga), bačarski starešina, kronist in zgodovinar, s katerim se lahko pogovarjaš ure, toliko reči ve, a tokrat sem bil kratek: "Veš, Cveto, se mi zelo mudi, pozen sem, moram domov in potem še v Tolmin." Sem šel mimo tvoje hiše, nikogar ni bilo videti – s težavo sem spravil kuverto s knjižico o rastlinstvu Črne prsti, ki sem ti jo namenil, v nabiralnik, in odšel dalje – mimo tvoje delavnice, ki pa je bila odprta. Pokukal sem noter, sva se od blizu spogledala.

"Uh, a si tu, pa še zdaj delaš."

"Pa *kej*", si zagodrnjal, "saj veš, da delam."

Sem mencal, da sem se malo prej *matral* nekaj spraviti v tvoj nabiralnik, nekaj sem ti pustil, boš že našel.

Iz skrivenčene suhe veje je Cveto oblikoval kačo in jo postavil pred vhod svojega doma na Bači.

Foto: Igor Dakskoble

v Bohinj. Z njim hoditi ni bil mačji kašelj – šlo je na polno. Če se je započil, špure na Črno prst, od Savice na Komno ali s Krme na Kredarico skoraj niso imele ovinka. Naravnost navzgor. Nekoč sva zjutraj odrinila s Kredarice, se spustila na Velo polje, se povzpela na Kanjavec in potem za Debelim vrhom v Laz. Bog, kako težko sem mu sledil ... Ko pa je Cveto tam nekje pri žandarju (suhem štrclju smreke) nad planino Blato ugotovil, da je do vlaka še štiri ure časa, je potegnil ročno. Vsaka smreka, vsak stan na planini, vsak ovinek na poti, vse je imelo svojo zgodbo. Njegova narečna graparska govorica se je topila v meni.

Cveto je imel veliko hribovskih prijateljev. V naši hribovski, alpinistični in še najpogosteje v turnosmučarski družbi se je včasih skoraj čudežno pojavil, prebil z nami vikend, ujel zadnji vlak za Podbrdo in se naslednji teden spet nasmejanega obraza pojavil okrog snežnega ali skalnega roba. Bil je izjemen poznavalec turnega smučanja in predvsem vsakokratnih snežnih razmer v Julijcih.

Iz domače vasi Bača pri Podbrdu in na Jesenice ni bilo. Tudi kasneje, ko si je ustvaril družino v Kranju, mu služba, hribi, domača grapa in ostarela mati nikoli niso bili predaletč. Vse je zmožel in četudi se je s težkih in dolgih dvodnevni tur vračal na Bačo v nedeljo pozno zvečer, vlaka za na "siht" ob četrtna pet zjutraj

iz Podbrda nikoli ni zamudil. Zgodb in prigod je vedel veliko, še več smo si jih njegovi prijatelji o njem pripovedovali še za njega dni. Za celo knjigo jih je.

Spoznal sem ga pod vrhom Grossglocknerja pri svojih rosnih osemnajstih, leta 1982. Zadnjič sva se videla in pogovarjala pred nekaj tedni na 70-letnici GRS Bohinj. Čeprav ne tako pogoste skupne ture, pa vendarle nama je zelo bogatih petintrideset let hribovskega prijateljstva pomenilo veliko. Kot nalašč sem 23. decembra 2017 s Španovega vrha v Karavankah v eno mero dolgo gledal prav v Črno prst, kot da bi se s *Cvetotom* poslavljala.

Cveto nas je še zadnjič zbral v svoji Baški grapi zadnjo soboto leta 2017. Ob družini in domačinih je bilo tam veliko klenih mož. Nemi stiski rok in tihi pogovori o njem. Skoraj vsak je delil zgodbe in spomin nanj na način, kakršen veje iz tega zapisa. *Cvetota* smo pospremili na zadnjo pot tako, kot bi si sam gotovo najbolj želel. Peš iz Podbrda po blatni poti in stezi navkreber skozi gozd do cerkvice sv. Lenarta na Bači. Peš po poti, ki jo je na poti v šolo in kasneje mnogo let na vlak tolikokrat prehodil, po strmih bregovih pod vznožjem Črne prsti. Ko smo ob grobu nemo poslušali pesmi in nekaj besed, ko smo slišali le šumenje vetra in gledali v hribe, je bil Cveto že med zvezdami ...

Martin Šolar

Cveto Kemperle
v grapi pri izviru
Devet dohtarjev,
4. novembra 2017
Foto: Igor Dakskobler

Začela sva govoriti o hribih – ne samo o teh naših, Kobli, Šoštarju, tudi o trentarskih, o Srebrnjaku, o tamkajšnjih "gamsih" – in se tam pred vrati tvoje delavnice, dva že stara možakarja (prej ko ne molčečneža, vsak na svoj način bolj samotarja), prav po žensko zaklepeta še skoraj uro, zato sem moral potem prižgati čelno svetilko, da sem po cesti prišel domov v Podbrdo. A ni moglo biti drugače, hribi so res (bili) najina srčna zadeva.

Na soboto po vseh svetih sem se, potem ko sem obiskal podbrško pokopališče, odpravil tudi do vašega, bačarskega, pri sv. Lenartu. Na njem počivajo nekateri moji sorodniki, sošolec, znanci, ena mojih prvih vodnic v hribe, *Lourancova* Ivanka (Ivanka Bizjak). Obiskal sem tudi skromen, a gorniško prepoznaven grob tvojih staršev in se v Podbrdo vračal po cesti skozi vas. Sedel si pred hišo, morda si ravno prišel od dela.

"Kaj pa ti zdaj tu, kam si se namenil?"

"Samo na vaš *britof*."

"Ja, saj res, saj si malo tudi Bačarja."

Ozrl sem se na zbirko pred tvojo hišo – nenavadnih vej in korenin, ki si jih že dolga leta zbiral in jih umetniško preoblikoval. Na hitro sem opazil in celo poslikal tvojo vejnato kačo. Zazvonilo je poldan.

"Ali nisi mogel priti malo prej? Tudi jaz bi se rad malo shodil."

Začudeno sem ga pogledal. Zadnjič sva se ja menila, da bova tisto načrtovano turo pod Skalo, ob njej in vse do strmega travišča *U Poudnu* na prelaz Na Kalu med Koblo in Šoštarjem opravila prihodnje leto, zdaj je na poteh listje, trave so suhe, drsi in je nevarno. Vreme je res še držalo, toda vrhovi so bili že v megli, od juga se je bližalo poslabšanje.

Malo si razmisлил: "Zdaj bi še prišla k dnevu čez Skalo."

"Ne, Cveto, ne upam, še cepina nimam s sabo."

"Na, tu imaš," in si mi prinesel dva cepina, svoja lastna izdelka.

"Katerega hočeš?"

"Prav, a greva samo do Skale, mi poveš o nekdanjih senožetih, senikih, poteh."

Preobul si samo čevlje, vzel lahek nahrbtnik, zaklenil hišo in sva šla. Govorila sva že na začetku poti.

O nekdanjih njivah in *flančnikih*,⁴ o travnikih, ki jih še vedno kak sosed pokosi. Steza je bila posuta z listjem, hoditi je bilo treba previdno. Ti si hodil spredaj, sploh nisi vzel cepina, ampak si samo spotoma pobral dve odlomljeni bukovi veji, jaz za tabo, s tvojim cepinom. Sprva s fotoaparatom za vratom, potem, ko so se začeli strmi žlebovi, sem ga spravil v nahrbtnik.

"Vidiš, tu je bila senožet, tam doli je bila nekoč še steza in prehod v grapo. Tule sem malo popravil in napel vrv."

"*Mirkej se*," si me opozoril, ko sem bil v žlebu negotov in neroden.

Prišla sva v mogočen Kotel, se menila o tisah (ena je bila v steni ob slapu), nato k *Devetim dohtarjem*, izviru, ki ga je tako poimenoval *Malinkar* in katerega stalna voda odtehta devet zdravnikov. Izvir je bilo treba očistiti, meni ga maja ni uspelo, ti si to storil v nekaj minutah in ga speljal po žlebičku, da sva lahko zajela požirek. Pod Skalo, ko se je pogled odprl, sva se ozrla v ostenje Šoštarja, pokazal si mi prehode, celo nekdanjo stezo skozi zelo strm gozd, ki ga že dolgo opazujem in v katerem še nikoli nisem bil.

"Tu, kjer zdaj stojiva, v spodnjem delu Šimnžbonta, je bila nekoč Matijeva senožet." "Nemogoče, tu sem že pred tridesetimi leti popisal bukov gozd."

"Je bila, od tu so nosili seno v *bremah* na Bačo."

Krenila sva malo više po slemenu Šimnžbonta, tu se začena prehod, čez katerega se ob Skali da priti vse do Kala. "Zelo strm gozd, ozka polica v ostenju, treba je čez levo grapo, tam je precej sitno, a bo šlo. Prideva še pred nočjo gor, dol pa po najbližji smeri čez Koblo in pod Bisagarjevo planino."

Nekoč so ta izpostavljeni in težavni prehod Bačarji poznali in občasno uporabljali. Zmogla so ga tudi bačarska dekleta, kar sta mi potrdili pokojna Ivanka Bizjak in Marjuča Volf, pesnica in še en steber bačarske starozitnosti, ki sta šli tu čez na Črno prst na odprtje prve kočje avgusta 1966. Zadnja desetletja si bil najbrž ti edini, ki si ga velikokrat prehodil, pogosto v sestopu, s Kala navzdol, ko si se vračal s Črne prsti.

"Ne, Cveto, ne upam, kaj pa če v tistih policah *cviknem* in boš imel z mano težave. Ti že prideš čez in pravočasno domov, sam bi raje to storil drugo poletje, ko bodo rože, bova imela cel dan, da se malo tudi psihično pripravim."

"No, ja, prav," malo si bil že razočaran nad mano, a nisi vztrajal.

Vedel si, da bo pot nazaj zaradi listja še bolj zoprna, zato sva se kar odpravila in se še naprej pogovarjala. Prepoznal si edini glog, ki raste tam okoli, povedal si mi o jerebikinih plodovih, iz katerih znaš delati marmelado in sok, govorila sva tudi o geologiji in gozdarstvu. Za hip sva posedela le pri *Devetih dohtarjih* in tam pojedla vsak svoje jabolko. Pod Skalo sem ob nenehnem pogovoru pozabil na fotografiranje, šele zdaj sem iz nahrbtnika spet potegnil fotoaparat in v zelo slabi svetlobi fotografiral tudi tebe (morda celo

⁴ V tradicionalnem kmečkem gospodarstvu je to manjši kos zemljišča v bližini domačije (lahko tudi v gozdu kar precej stran od domačije), namenjen vzgoji sadik, gojenju zelenjave, dišavnice, zelišč in okrasnih rož za lastne vsakodnevne potrebe.

edini posnetek, ob vseh najinih mnogih srečanjih). Ko sva bila nazaj na Štomfku, je bil skoraj večer. Opravičil sem se ti, ker sem ti malo pokvaril turo, te prikrajšal za hojo in se ti lepo zahvalil za cepin, ki mi je bil v veliko pomoč in je prav po moji meri. Drugo leto pa zagotovo greva čez Skalo, poleti. Nisi bil hud, prijateljsko sva se poslovila. Gredoč domov v Podbrdo in v naslednjih dneh, ko se je vreme za daljši čas poslabšalo, sem si očital, da sem naredil napako – saj morda bi pa zmogetl priti čez Skalo in opraviti tako želeni vzpon. Kdo ve, ali bom drugo leto še dovolj uhojen, da bom upal iti s tabo. Moram okoli novega leta spet na Bačo in ti dati še knjižico o macesnovju, morda te dobim in ti voščim.

Pot od Štomfka do Skale bom morda še kdaj opravil, za vzpon čez Skalo na Kal najbrž ne bom več dobil vodnika. Bila je to najina zadnja tura, tudi ta, kot večina najinih skupnih, povsem naključna, a utrdila me je v prepričanju, Cveto, da si bil ne samo odličen kovač, *tavžntkunstler*, kmet in delavec, ki si znal postoriti mnogo stvari, ampak tudi izvrsten gornik, vrhunski alpinist, turni smučar, gorski reševalec, o vsem tem bodo povedali drugi, ki te poznajo bolje od mene. Zame si bil viharinik, ne drevo v gozdu med mnogimi drevesi, temveč od daleč prepoznaven, žilav, neuklonljiv macesen, sposoben vztrajati v najhujšem. Bil si stezosledec, gams, kakršnih poznam samo nekaj, skromen človek velike modrosti in umetniškega

daru, kar pričajo mnogi izdelki v tvojem domu in okoli domačije na Bači. Redko sva govorila o nehribovskih rečeh, a kadar sva, sem zaznal tvojo razumevajočo dušo, ki je presojala blagohotno, ni obsojala in ne opravljala. Ne nazadnje, bil si v pojavi, besedah in dejanjih utelešena podoba (zdaj simbol) svojih in mojih prednikov, ki so pred stoletji poselili ta odročni svet, si v komaj prehodnih grivah krčili senožeti in od otrok do starcev zmogli steze, ki jih sam zdaj le od daleč pogledujem.

Mislil si, šel bom na Črno prst, tak samotni dan, nikogar ne bo, nenadoma se boš *prikadil* izza ovinka, v svoji značilni športni drži, sama mišica, korenina, malo zagodrnjal, kaj pa ti spet tu, in potem se bova razgovorila. To bo veselje!

Napisano v zadnjih dneh leta 2017. Cveto Zgaga in Marjuča Volf sta mi dragoceno pomagala s pojasnili, tudi glede zapisovanja ledinskih imen. Nekatere opombe pod črto sta dopisala Nadja Valentinčič-Furlan in Silvo Torkar.

Uporabljeni viri:

Janko Humar, Edo Kozorog: *Na sončni strani Julijcev* (stenice od Migovca do Novega vrha). Tolmin, 1986.

Edo Kozorog, Franci Savenc, Igor Škamperle: *Zaledeneli slapovi*. Plezalni vodniček. ID v sodelovanju s Planinsko založbo in PD Postojna, 1987.

Jože Mihelič: *Neznani vrhunski alpinisti med nami*. Planinski vestnik, 11/2009.

Olga Zgaga (urednica): Planinsko društvo Podbrdo (1957–2007). Zbornik ob 50-letnici društva. Planinsko društvo Podbrdo, 2007.

Olga Zgaga, Ciril Zgaga: *110 let gasilstva v Podbrdu*. PDG Podbrdo, 2016.

POHODNI ČEVLJI USTVARJENI S STRASTJO

ROJENI NA BAVARSKEM - NOŠENI PO CELEM SVETU

ROČNO IZDELANI V EVROPI
LEPLJENA SESTAVA ČEVLJA // MOŽNA MENJAVA PODPLATA
IZJEMNA TRPEŽNOST

Hanwag Alaska GTX®

WWW.HANWAG.COM

Prava pohodniška klasika! S svojim udobjem že 20 let prepričuje več generacij pohodnikov. GORE-TEX® podloga ohranja noge zanesljivo suhe.

OUTDOOR FOOTWEAR
SINCE 1921